

Warszawa, dnia 26 stycznia 2018 r.

Stanowisko
Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu
Krajowej Rady Radców Prawnych
dotycząca wynagrodzenia radcy prawnego
w kontekście art. 36 ust. 3 Kodeksu Etyki Rady Prawnego

Zapytanie:

Jestem radcą prawnym i zgłosiłam wykonywanie zawodu na podstawie umowy cywilnoprawnej, gdyż nie mam założonej działalności gospodarczej oraz obecnie nie pracuję w zawodzie. Chęć zawrzeć z klientem umowę o świadczenie usług prawnych polegających na wszczęciu postępowania przed sądem i jego reprezentację.

Bardeo prosię o udzielenie odpowiedzi, czy w umowie wynagrodzenie może być określone jako pro bono, oraz dodatkowo w przypadku wygranej sprawy klient zapłaci mi wynagrodzenie w kwocie X złotych, tj. koszty jakie zostaną mu zasądzone przez sąd od drugiej strony na skutek pozytywnego zakończenia sprawy, z kolei w przypadku przegranej sprawy klient zapłaci mi wynagrodzenie w kwocie Y złotych. Czy taki zapis byłby dopuszczalny i nie naruszy art. 36 ust. 3 KERP?

Odpowiedź:

W odpowiedzi na zapytanie dotyczące ustalenia wynagrodzenia dla radcy prawnego w umowie o świadczenie usług prawnych należy odnieść się do poszczególnych kwestii poruszonych w treści Pytania.

Na wstępie należy wskazać, że radca prawny zgodnie z art. 8 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1870 z późn. zm.) może wykonywać zawód w ramach stosunku pracy, na podstawie umowy cywilnoprawnej w kancelarii radcy prawnego oraz w spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej lub komandytowo – akcyjnej. W związku z tym, radca prawny wykonujący zawód na podstawie umowy cywilnoprawnej ma prawo zawrzeć z klientem umowę o świadczenie usług prawnych polegających na reprezentacji klienta w postępowaniu sądowym.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że jeżeli zostanie zawarte postanowienie umowne, wedle którego klient ma zapłacić radcy prawnemu wynagrodzenie w ustalonej wysokości, zależnej od wyniku sprawy, to nie można określić tak umówionego wynagrodzenia jako świadczenie usług pro bono. Zapłata wynagrodzenia w wysokości X w przypadku wygrania sprawy albo wynagrodzenia w wysokości Y złotych w wypadku przegrania sprawy wskazuje bowiem wprost na odpłatny charakter świadczenia usług prawnych przez radcę prawnego.

Odnosząc się do meritum sprawy, należy stwierdzić, że umowne ustalenie wynagrodzenia wyłączone w postaci zasądzonych przez sąd kosztów zastępstwa procesowego dla pełnomocnika strony jest niezgodne z zasadami etyki radcy prawnego.

Art. 36 ust. 1 Kodeksu Etyki Radców Prawnych, wskazuje bowiem jednoznacznie, że „*wysoką wynagrodzeniu lub sposób jego ustalenia powinny zostać uzgodnione z klientem przed przystąpieniem do świadczenia pomocy prawnej*”. Nie można zatem uznać zasadności wynagrodzenia opierającego się wyłącznie na ewentualnej oraz niepewnej – aż do momentu wydania prawomocnego orzeczenia przez sąd – możliwości uzyskania zwrotu kosztów zastępstwa procesowego od przeciwnika procesowego na podstawie samego rozstrzygnięcia sądu. Takie działanie należy również uznać za niespełniające podstawowych zasad funkcjonowania zawodu radcy prawnego. Art. 36 ust. 2 KERP stanowi bowiem wprost, że „*wysokość honorarium powinna być ustalana z uwzględnieniem konkretnego układu pracy, wymaganej specjalistycznej wiedzy, umiejętności i odpowiedniego doświadczenia, stopnia trudności i złożoności sprawy, jej precedensowego bądź nietypowego charakteru, miejsca i terminu świadczenia usługi lub innych szczególnych warunków wymaganych przez Klienta, znaczenia sprawy dla Klienta, odpowiedniości wyczerpy się z prowadzeniem sprawy, artuty lub ograniczenia możliwości pozyskania innych klientów oraz rodzaju wyści z Klientem.*” Świadczenie zatem usług prawnych przez radcę prawnego bez uwzględnienia powyższych okoliczności, uzależniające to wynagrodzenie wyłącznie od zasądzania kwoty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, zahurzyłoby zasadę konkurencyjności wobec innych kancelarii prawnych funkcjonujących na rynku.

Art. 36 ust. 3 KERP stanowi, że „*radcy prawnemu nie wolno zawierać z Klientem umowy, na mocy której Klient zobowiązuje się zapłacić honorarium za prowadzenie sprawy, wyłączone w razie osiągnięcia pomysłnego jej wyniku, chyba że co innego stanowi przepisy prawa. Dopuszczalna jest natomiast umowa, która przewiduje dodatkowe honorarium za pomysłny wynik sprawy, zawarta przed ostatecznym rozstrzygnięciem sprawy*”. Jeżeli zatem radca prawny umówi się z Klientem na określoną kwotę, która będzie stanowiła wynagrodzenie podstawowe, to w umowie o świadczenie usług prawnych można wskazać, że w przypadku wygrania sprawy radca prawny uzyska dodatkowe honorarium w kwocie uzyskanej z sądu z orzeczenia kwoty zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Możliwość wynagrodzenia dodatkowego, plannego wyłącznie pod warunkiem osiągnięcia w prowadzonej sprawie uzgodnionego rezultatu, uznano za zgodne z zasadami etyki wykonywania zawodu radcy prawnego. Należy jednak stwierdzić, że wynagrodzenie podstawowe powinno uwzględniać okoliczności wskazane w art. 36 ust. 1 KERP, a zatem nie może mieć charakteru czysto symbolicznego i stanowić w istocie jego poróż. Tego typu postanowienie umowne stanowiłoby obejście zakazu ustalania wynagrodzenia za pomysłny wynik sprawy jako jedynego honorarium za świadczone usługi prawne.

Ponadto, należy wskazać, że Kodeks Etyki Radców Prawnych nie zabrania świadczenia pomocy prawnej nieodpłatnie. Jest to dopuszczalne, jednakże wówczas umowa z klientem powinna określać, że usługi prawne będą udzielane bez zapłaty umownego wynagrodzenia. W takim stosunku prawnym określenie w postanowieniach umowy jakiegokolwiek dodatkowego honorarium w przypadku wygrania sprawy jednoznacznie naruszałoby zapis art. 36 ust. 3 KERP.

Opracował:
r. pr. Stefan Mazurkiewicz

Przewodniczący Komisji
Etyki i Wykonywania Zawodu KRRP

r. pr. Ryszard Wiśniawicz

